

GORBATXOV I DENG XIAOBING ES TROBARAN DIUMENGE

Xina-URSS. Hola, de nou

El pròxim dia 14, els líders de la China i l'URSS tornaran a seure i parlar junts a fi de segellar una amistat que fa trenta anys ningú practicava. La visita de Gorbatxov a Pequín coincideix amb les manifestacions d'estudiants que demanen reformes i obertura en el sistema.

Vicent Partal

Fa vint-i-tres anys, Khruixtxov llegia, davant el XX Congrés del Partit Comunista de la Unió Soviètica, un discurs que passaria a la història. En ell, el que aleshores era el llogater del Kremlin, atacava a mort al ja mort Stalin. Davant un atònit auditori anaven desfilant els camps de concentració, la màfia econòmica, la corrupció administrativa, els errors de guerra. En un sol dia es va ensorrar el mite que havia portat la Unió Soviètica en les seues mans i en el seu cervell des de la mort de Lenin i tot al llarg de la segona guerra.

Tres fusos horaris més cap a l'est el discurs de Khruixtxov també va ser seguit amb atenció. A Pequín, Mao, als pocs dies de pronunciat, se'n va assabentar del contingut. I ningú sap ben bé què va passar aleshores. El líder del segon gran gegant comunista va decidir passar a l'acció i declarar la guerra ideològica a Moscou. ¿Però per què? ¿Perquè realment estava convençut del desviacionisme soviètic o perquè ja li estava bé l'excusa? Les relacions entre els dos grans no passaven per la seua millor època. Si els russos havien estat benvinguts a Xina tot just iniciada la revolució, ara ja no eren mirats amb tanta simpatia.

L'abril del 1960 el conflicte va prendre cos. Les màquines que imprimien cada dia —i ho fan encara— el *Diari del Poble* van

Gorbatxov brindarà per l'acostament a Xina.

rebre ordres de doblar la seua producció. El diari (quatre fulls impresos...) es va omplir de grans articles antirevisionistes. Mao va dir que els russos eren uns venuts que volien entregar-se a occident. Khruixtxov respongué amb més impropis: els xinesos van ser titllats d'aventurers esquerranistes i infantils. Com és habitual en aquestes polèmiques, els historiadors es van dedicar a buscar la més mínima prova antiga del desviacionisme del contrinçant. Al dia següent de ser descoberta, mereixia els titulars dels diaris.

El «tigre de paper»

El moment culminant de la crisi ideològica (la història de la crisi militar encara és més llarga) vingué de la mà d'una frase de Mao. El gran timoner afirmà que els Estats Units eren «un tigre de paper» i que, per tant, l'URSS feia el que feia per voluntat pròpia i no per por. Va ser aleshores quan Khruixtxov, que predicava ja la coexistència pacífica, diuen que va dir allò de «serà de paper però té les dents atòmiques». En plena batalla l'URSS va retirar seva ajuda tècnica i econòmica a la República Popular Xinesa i Mao va apartar de les responsabilitats del poder tots els reputats com a amics de Moscou. Entre els apartats hi havia Deng Xiaobing.

(Una segona versió de la història diu que la raó de fons que mogué Mao a apartar-se de Moscou res-

ponia a la guerra nuclear que començava a insinuar-se. L'URSS volia un sol país capacitat per a practicar-la en el bloc socialista: la mateixa URSS. I Xina, simplement, preferia armar-se ella també amb les noves bombes nuclears. Una discussió semblant mantindrien a occident el general De Gaulle i els Estats Units. El resultat d'aquesta confrontació va ser l'abandó per part de França de l'OTAN. El resultat de la confrontació russo-xinesa va ser que els míssils dels uns i dels altres s'instal·laren tot al llarg de la frontera comuna de Mongòlia.

El camí a les 'perestroïkes'

D'això fa dècades. Khruixtxov va caure vertiginosament i Brejnev va accedir al poder. Començà la pitjor època de la història recent de l'URSS, però els xinesos no van voler saber-ne gran cosa. Havien perdut la confiança, si és que en van tenir alguna vegada. El llarguíssim període brejnevità i els interregnes posteriors no acabarien definitivament fins l'ascens al poder de Gorbtxov, el març de 1985.

A Xina encara va ser més complicat. Fins al 1976 Mao va embolicar l'immens *imperi central* en la revolució cultural predicada pels seus guàrdies rojos. Després de mort Mao, però, Deng Xiaoping i els anomenats «reformadors» van fer-se càrrec del poder. El Deng que havia estat purgat el 1960 per pro-soviètic passà a ser un pragmàtic, excessiu i tot. La Xina va obrir espectacularment les portes a occident i els negocis comuns van ser estimulats. Nixon havia donat el primer pas amb aquella visita a Xina que va glaçar l'alè del Kremlin. Es va parlar, aleshores, de l'aliança entre Xinesos i nord-americans, per pinçar l'URSS entre les seues urpes. Es va fer famosa aquella complicada tesi segons la qual «els enemics dels meus amics són els meus enemics». Deng es posava de nou a l'altra banda.

Però finalment res no ha estat fàcil. En paral·lel a la discutida obertura a occident, la Xina inicià un procés intern que l'hauria d'haver portat cap a formes pretesament occidentals de democràcia i representativitat política i cap a fórmules més àgils en economia. Les manifestacions d'estudiants de quinze dies ençà són bastant explícites al respecte. La reforma xinesa no ha anat, o no ha anat prou ràpida.

A l'URSS, en canvi, aquesta reforma s'ha accelerat notablement els últims mesos, especialment després de les eleccions de març i la reforma del comitè central.

I aquest és el paisatge on tindrà lloc

Deng Xiaoping, amfitrió de Gorbtxov durant l'encontre a Pequín.

la trobada. A Pequín ningú ho té clar. Per una banda se segella una amistat que feia trenta anys que ningú no practicava. Els dos grans països comunistes del món (suposant que Xina encara ho siga) tornen a parlar-se i seure en una taula junts. Això és bo, sembla.

Però per l'altra, per la interna, els estudiants aprofitaran la visita de Gorbtxov per a pressionar Deng. Exactament perquè el líder soviètic s'ha convertit ja en l'arquetip de la reforma i l'obertura, malgrat que els seus problemes econòmics són tan grans o més que els de la Xina.

Deng, que era pro-soviètic i va patir

per ser-ho, que es va fer pragmàtic i pateix per ser-ho, encaixarà la mà d'un jove president de la Unió Soviètica. I ell és un vell. Si, per casualitat, la cerimònia té lloc a Tian An Men, els observarà l'únic retrat públic de Mao que queda en tot Xina —el que obre la porta a la ciutat prohibida. Si el retrat poguera pensar, potser reflexionaria sobre les voltes que dona el món. O almenys sobre les voltes que ha donat aquesta relació entre els dos grans. El somriure del pròxim cap de setmana pot ser un punt de partida per a un nou canvi de rumb, però la història serà difícil d'oblidar. □